

הערכת מצב מכון "משגב": יש למצות את ההזדמנות הנדירה להפלת המשטר בטהראן

הישג צבאי חסר תקדים וחלון זמן יוצא דופן: המלצות מדיניות כיצד לתרגם את העימות עם איראן לשינוי משטרי ולסדר אזורי חדש

ד"ר עדי שורץ ונועה לזימי | מרץ 2026

(תצלום: Mohammed al-wafi)

עיקרי הדברים

- מבצע "שאגת הארי" יצר לראשונה תנאים ממשיים להחלשת המשטר האיראני ולפגיעה מצטברת בתשתיות הכוח שלו.
- המתקפה האיראנית על מדינות המפרץ מעמיקה את בידודה האזורי של טהראן ומחזקת את מעמד ישראל.
- הסכנה המרכזית היא עצירה מוקדמת של הלחימה או הסכם שייתן למשטר האיראני חבל הצלה מדיני וכלכלי.
- היעד האסטרטגי צריך להיות שינוי משטר ולא רפורמות קוסמטיות בתוכו.

- יש למצות את חלון הזמן להעמקת הפגיעה במשמרות המהפכה ובבסיגי' ולעודד דינמיקה פנימית של מחאה.
- גם במקרה של הפסקת אש אמריקאית, ישראל חייבת לשמור על חופש פעולה צבאי ועל המשך הלחץ הכלכלי על טהראן.
- הישג מכריע בזירה האיראנית עשוי לשמש מנוף לחיזוק הברית האזורית, לקידום הסכמי אברהם ולהשלמת המשימה מול חמאס בעזה.

מבוא: תמונת מצב

מאז פתיחת מבצע "שאגת הארי" ב-28 בפברואר מראה ישראל את עוצמתה ואת עוצמת השותפות שלה עם ארה"ב. ישראל משדרת מסר של נחישות ונכונות להשלים את משימותיה ללא חשש: יצירת התנאים להפלת משטר האייתוללות ובתוך כך טיפול בתכנית הגרעין, הטילים ורשת השלוחים. איראן נחשפת בחולשתה ומצליחה לקלקל את יחסיה עם מדינות האזור בעקבות שיגורים בלתי פוסקים למדינות המפרץ. נשיא ארה"ב דונלד טראמפ הצהיר במפורש כי מטרת הלחימה היא לייצר את התנאים להפלת המשטר האיראני. מצבה של ישראל נראה טוב, בין היתר משום שהמתקפה האיראנית על מדינות המפרץ מקטינה את כמות השיגורים לעבר ישראל ומגבירה את הבידוד האיראני. יכולת ההגנה על העורף נשמרת ברמה גבוהה, למרות אירועים טראגיים בודדים. בלילה שבין 1 ל-2 במרץ תקף ארגון חיזבאללה הלבנוני את ישראל, ומאז מתנהלת לחימה גם בזירה זו. להלן יפורטו הסכנות הקיימות במצב הנוכחי, העקרונות המנחים לפעולת ישראל והמלצות קונקרטיביות בחלוקה לפי תחומים.

סכנות ואתגרים

חוסר היכולת לצפות מראש את פעולותיו של נשיא ארה"ב טראמפ, כמו גם הנטייה האמריקאית לקצור הישגים בזמן קצר ככל הניתן, מעלים את החשש כי בשלב מסוים, ועוד בטרם יושגו כל מטרות הלחימה, יורה הנשיא על הפסקת הלחימה ואולי אפילו יחתור להסכם כלשהו עם איראן. כל הסכם עם איראן ישמש חבל הצלה למשטר האיראני ולכן, מבחינת ישראל, כל הסכם הוא לא טוב. ביחס ל"יום שאחרי", טראמפ רמז כי מודל ונצואלה עשוי להיות מיושם באיראן, כלומר הסתפקות ברפורמות בתוך המשטר הקיים, תוך שיתוף פעולה עם גורמים בכירים שישרדו את המתקפה. החלטת חיזבאללה להצטרף למערכה מספקת אמנם לישראל הזדמנות להכות בו ולהשמיד את היכולות שהספיק לבנות במהלך הפסקת-האש, אך התמקדות בלבנון עשויה לבוא על חשבון ההזדמנות הייחודית שנוצרה מול המשטר האיראני.

עקרונות מנחים

1. ישראל צריכה לשאוף להפלת המשטר בטהראן ולפעול כדי לייצר את התנאים ליציאת המונים לרחובות באיראן; שינוי המשטר ולא שינוי במשטר.

2. יש לנצל את הזמן באופן מקסימלי כדי לפגוע עוד ועוד במטרות ברחבי איראן ולנצל את חלון הזמן הנדיר שנוצר עבור ישראל.
3. שמירה על חופש הפעולה של צה"ל – גם אם ייחתם הסכם כלשהו עם איראן, ישראל חייבת להתעקש על שמירת חופש הפעולה של צה"ל לפעול כדי להגן על עצמה.

פירוט לפי תחומים

א. מטרות הלחימה

- על ישראל לשים דגש על מטרות של משמרות המהפכה והבסיגי כדי לעודד את הציבור האיראני לצאת לרחובות ולהפיל את המשטר.

ב. "היום שאחרי" באיראן

- יש לפעול יחד עם ארה"ב להרכבת הנהגה חלופית.
- יש לגשש בקרב המערך הפונקציונלי והלא-אידיאולוגי באיראן, זה שאינו מחויב בהכרח לערכי המהפכה האיסלאמית, אחר בעלי ברית שיהיו מוכנים תמורת חסינות לפעול נגד המשטר.
- חשיבה ותכנון על מעורבות ישראלית במנגנון השיקום הכלכלי שעתיד לבוא באיראן.

ג. יחסי ישראל-ארה"ב

- יש להדגיש את העובדה שישראל היא בעלת ברית למופת (The indispensable ally), שבניגוד לכל בעלות הברית של וושינגטון ברחבי העולם, מוכנה להקזיז דם ולהילחם בעצמה, במקום לחייב את ארה"ב להקריב עבורה חיילים ומשאבים אחרים.
- לתאם עם וושינגטון שגם אם ארה"ב תכריז מסיבותיה על הפסקת הלחימה, לא יוסרו הסנקציות הכלכליות מעל איראן כל עוד המשטר הנוכחי קיים, שכן הן אלה שמבטיחות את המשך הידוק הטבעת מסביב לצווארו של המשטר.
- לתאם שגם במקרה של הפסקת לחימה מצד ארה"ב, או הגעה להסכם, ישראל תוכל להמשיך לפעול בעצמה ולא תהיה כבולה על ידו.

ד. זירת הלגיטימציה

- יש להדגיש את החוקיות והלגיטימציה של הפגיעה באיראן, כולל בעלי חמינאי. יש להבהיר כי החסינות המקובלת למנהיגי מדינה אינה חלה במצבים שבהם המדינה מפעילה טרור ופועלת באגרסיביות כלפי שכנותיה.
- להדגיש מול גורמי חוץ כי נעשה ניסיון כן למנוע מלחמה דרך מו"מ, אך איראן הכשילה אותו; איראן היתה קרובה לפצצה גרעינית ותיכננה מכה מקדימה; מטרת המשטר בטהראן היתה ונשארה השמדת ישראל; חיסול בכירים איראנים מקדם שלום ויציבות.

ה. המסגרת האזורית

- יש לנסות ולנצל את המתקפה על המפרציות לקידום מחודש של הסכמי אברהם.
- לנסות לרתום מדינות ערב נוספות למעורבות אקטיבית בלחימה נגד איראן.
- להשתמש בתוצאות הלחימה באיראן כמנוף לסיום המשימה ברצועת עזה. הישג מוחץ באיראן עשוי לחזק את ההבנה אצל טראמפ כי כמו באיראן, גם בעזה רק ישראל תוכל לטפל בחמאס באופן אפקטיבי ובגיבוי אמריקאי.

ו. זירת הפנים

- להביא בחשבון ולהתכוון לאפשרות של הפעלת תאים רדומים בישראל על ידי איראן.

ז. הזירה הלבנונית

- להמשיך ולמקד את עיקר המאמץ ההתקפי-האווירי באיראן.
- להסתפק בתקיפת מטרות איכות או במענים אחרים מול חיזבאללה, עד שתוכל ישראל להתפנות ולגבות ממנו את מלוא המחיר.

הערכת המצב התקיימה באופן וירטואלי ב-1 במרץ 2026, בראשות מאיר בן-שבת, בהנחיית ד"ר עדי שורץ ונועה לזימי, ובהשתתפות אשר פרדמן, ד"ר רפי ביטון, ד"ר יצחק קליין, רותי פינס פלדמן, אלי קלוטשטיין, ד"ר דוד וורמסר, משה פוזיילוב, פרופ' קובי מיכאל, סופי קובזנצב, פרופ' זכי שלום, ד"ר לימור נובל, רות וסרמן לנדה, אפי איתם ודוד ויינברג.